

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO VANJSKE
TRGOVINE I EKONOMSKIH
ODNOSA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ
ТРГОВИНЕ И ЕКОНОМСКИХ
ОДНОСА

BOSNIA AND HERZEGOVINA
MINISTRY OF FOREIGN TRADE
AND ECONOMIC RELATIONS

**ИЗВЈЕШТАЈ О МЕЂУНАРОДНОЈ ПОМОЋИ ЗА СЕКТОР ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ПРЕХРАНЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА 2018. У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ**

Сарајево, мај 2019. године

Садржај

1. Увод	2
2. Институционални оквир сектора пољопривреде, прехране и руралног развоја у Босни и Херцеговини	2
3. Општи и специфични циљеви за пољопривреду, прехрану и рурални развој у Босни и Херцеговини	4
3.1. Општи циљеви.....	4
3.2. Специфични циљеви.....	5
3.3. Приоритетна подручја и мјере.....	5
4. Планирање и координација међународне помоћи у Босни и Херцеговини	5
4.1. Планирање и координација међународне помоћи у сектору пољопривреде, прехране и руралног развоја.....	6
4.1.1. Претходне информације.....	6
4.1.2. Дјеловање Радне групе у 2018. години.....	7
5. Активни донатори у сектору пољопривреде, прехране и руралног развоја у Босни и Херцеговини у 2018. години	7
5.1. Европска унија.....	8
5.1.1. IPA II програмирање у 2018. години.....	8
5.1.2. IPA 2016 - Акција за сектор: Конкурентност и иновације – Локалне стратегије развоја....	9
5.1.3. IPA 2012.....	10
5.1.4. Помоћ из Инструмента техничке помоћи Европске комисије - TAIEХ.....	10
5.1.5. Помоћ из иницијативе Европске комисије „Боље обуке за безбједнију храну“ - BTSF...	10
5.2. Јапан/ЈСА.....	11
5.3. Краљевина Шведска.....	11
5.4. Република Чешка/CzDA.....	11
5.5. Савезна Република Њемачка/GIZ.....	12
5.6. Сједињене Америчке Државе/USAID.....	12
5.7. Свјетска банка.....	13
5.8. Међународна организација за храну и пољопривреду при Уједињеним нацијама - FAO.....	13
5.8.1. FAO Општа комисија за рибарство Медитерана – GFCM.....	14
5.9. Међународни фонд за развој пољопривреде – IFAD.....	14
5.10. Развојни програм Уједињених нација - UNDP.....	15
5.11. Стална радна група за регионални рурални развој земаља југоисточне Европе (SWG RRD) ...	16
6. Препоруке и запажања	17
6.1. Препоруке Европске комисије.....	17
6.2. Препоруке са састанка информисања донатора 2018. године.....	18
6.3. Запажања.....	18
7. Прилози	20

1. Увод

Редован годишњи Извјештај о међународној помоћи за сектор пољопривреде, прехране и руралног развоја 2018. у Босни и Херцеговини (Извјештај) сачињава се у складу са чланом 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“, бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), а на основу прикупљених података, праћења активности и размјене информација са донаторима и корисницима средстава међународне помоћи.

Извјештај садржи податке који омогућавају заинтересованим странама бољи увид у активности институција у Босни и Херцеговини и активности међународних донатора и има намјеру да помогне у идентификацији потреба пољопривредног сектора у остваривању планираних секторских циљева. Такође, он има за циљ да помогне потенцијалним донаторима у креирању њихових планова и дефинисању приоритета за подршке и улагања у сектор пољопривреде, прехране и руралног развоја у складу са стратешким приоритетима у Босни и Херцеговини.

Овај Извјештај је сачињен на основу прикупљених информација и у сарадњи са учесницима у процесу планирања и координације међународне помоћи, те оних који су доставили материјале за његову израду.

Структура Извјештаја је конципирана тако да обухвата сљедећа поглавља: институционални оквир сектора, опште и специфичне циљеве развоја сектора, планирање и координацију донаторске помоћи у сектору, преглед стратешких докумената активних билатералних и мултилатералних донатора и њихове активности, преглед текућих програма и пројеката, запажања и препоруке.

2. Институционални оквир сектора пољопривреде, прехране и руралног развоја у Босни и Херцеговини

У циљу представљања механизма и надлежности за планирање и координацију међународне помоћи у сектору пољопривреде, прехране и руралног развоја у Босни и Херцеговини, овај Извјештај описује дјелокруг рада и организациону структуру кључних институција сектора. На основу уставног уређења Босне и Херцеговине, сви управни нивои власти, почевши од општинског па до државног нивоа имају одређене обавезе и одговорности за развој пољопривреде и руралних области.

Највећи дио додијелених послова која се односе на пољопривредни сектор на државном нивоу су у надлежности Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине (Министарство).

Поред активности које су везане за спољнотрговинску политику и страна улагања, међународне трговинске односе, царинско-тарифну политику Босне и Херцеговине, економски развој, предузетништво и заштиту потрошача, Министарство је одговорно за обављање послова и задатака који се односе на дефинисање политика, основних принципа, координацију дјелатности и усклађивање планова ентитетских тијела и институција на међународном плану у подручју пољопривреде¹.

Организациона јединица у оквиру Министарства која спроводи активности у области пољопривреде је Сектор за пољопривреду, прехрану, шумарство и рурални развој (Сектор пољопривреде) који је задужен за успостављање оквира за развој секторских стратегија, политика, програма и мјера, те координацију истих у циљу хармонизованог приступа развоја пољопривреде у цијелој земљи.

Поред тога, Сектор пољопривреде има значајну улогу у планирању и координацији међународне помоћи у области пољопривреде, прехране и руралног развоја.

Надлежности у погледу здравља животиња, здравља биља, безбједности и контроле квалитета хране на нивоу Босне и Херцеговине имају Канцеларија за ветеринарство Босне и Херцеговине, Управа Босне и Херцеговине за заштиту здравља биља и Агенција за безбједност хране Босне и Херцеговине.

Одговорност у погледу координације и хармонизације система плаћања у Босни и Херцеговини, у сврху подршке мјерама аграрне политике и постепеног прилагођавања система плаћања у Босни и

---

¹ Закон о министарствима и другим органима управе Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, бр. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09 и 103/09)

Херцеговини са системом плаћања Европске уније има Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју Босне и Херцеговине (у даљем тексту Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања).

Канцеларија за ветеринарство Босне и Херцеговине, Управа Босне и Херцеговине за заштиту здравља биља и Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања су управне организације у оквиру Министарства и за свој рад директно одговарају министру, док је Агенција за безбједност хране Босне и Херцеговине самостална управна организација, која за свој рад одговара Савјету министара Босне и Херцеговине (СМ БиХ), а са Министарством сарађује у пословима везаним за аспект безбједности хране.

На нивоу Босне и Херцеговине постоје и друге агенције, институти и дирекције чија је дјелатност директно или индиректно везана за домен пољопривреде, а то су: Агенција за надзор над тржиштем (одговорна за обавјештавање о ризику и опасним производима), Агенција за статистику (прикупљање статистичких података), Институт за интелектуално власништво (надлежан за вођење управног поступка везаног за права индустријског власништва, као што су патенти, географске ознаке и сл.), Институт за акредитацију (надлежан за припремање процеса акредитације лабораторија, тијела за сертификавање и инспекцијских тијела) и Институт за стандардизацију (заступа Босну и Херцеговину у европским и међународним организацијама за оцјењивање усклађености до формирања асоцијације испитних лабораторија и асоцијације калибрационих лабораторија).

На нивоу ентитета надлежност за област пољопривреде је додијељена Федералном министарству пољопривреде, водопривреде и шумарства (ФМПВШ), Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске (МПШВ РС), а у Влади Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, Одсјеку за пољопривреду, шумарство и водопривреду.

У Федерацији Босне и Херцеговине, надлежности у области пољопривреде су додатно подијељене, тако да у свих 10 кантона имају успостављене институције/одјељења која су надлежна за питања пољопривреде, ветеринарства, шумарства и водопривреде.

Надлежност ентитетских министарстава у области пољопривреде се односи на креирање и реализацију политика, усвајање и спровођење закона који су донијели надлежни органи ентитетских власти, као и надзор над примјеном прописа. Ентитетска министарства пољопривреде су надлежна и одговорна за управљање природним ресурсима за развој пољопривреде, прехранбене индустрије и пратећих дјелатности у свим областима пољопривредне производње, узгоја стоке, ветеринарства, заштите биља, руралног развоја, рибарства и лова, заштите и кориштења пољопривредног земљишта, послове у области водопривреде, ветеринарске и фитосанитарне заштите, заштите јавног здравља, управљање, заштиту и кориштење шумских ресурса, рад инспекцијске, савјетодавне и селекцијске службе, политике подстицаја, и др.

Надлежност Одсјека за пољопривреду, шумарство и водопривреду Владе Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине везана је за развој и побољшање пољопривредне производње и узгоја стоке, заштиту и кориштење пољопривредног земљишта, ветеринарску и санитарну контролу здравља животиња и јавног здравља, примјену кредитне политике, заштите и рационалног кориштења пољопривредног земљишта, пружање савјетодавних услуга у пољопривреди и сточарству, обнављање шума, заштиту од недозвољене сјече, одржавање структура за управљање водама.

Кантони Федерације Босне и Херцеговине су федералне јединице, имају свој устав, скупштину и владу која проводи низ надлежности (унутрашњи послови, образовање, кориштење природних ресурса, просторна и стамбена политика и култура), као и надлежности које дијеле са Федерацијом (здравство, социјална заштита и судство).

У складу са чланом III Устава Босне и Херцеговине, сваки ентитет има обавезу да пружи сву потребну помоћ Савјету министара Босне и Херцеговине како би се омогућило извршавање међународних обавеза, те у складу са чланом 8. Закона о пољопривреди, прехрани и руралном развоју Босне и Херцеговине ² да подржи развој свих неопходних институција и других тијела како би се осигурало

---

² Закон о пољопривреди, прехрани и руралном развоју Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 50/08)

испуњавање међународних обавеза и трговинских стандарда у ономе што се односи на сектор пољопривреде, прехране и руралног развоја и њиховог усклађивања и интеграције у ЕУ.

3. Општи и специфични циљеви за пољопривреду, прехрану и рурални развој у Босни и Херцеговини

У циљу повећања заинтересованости међународних донатора за улагање у сектор пољопривреде, прехране и руралног развоја, у склопу овог Извјештаја, неопходно је истаћи стратешко одређивање Босне и Херцеговине (БиХ) и приоритете сектора дефинисане легислативом и стратешким документима.

Копенхагенски споразум, који прописује критеријуме за чланство у Европској унији које земље приступнице, а и БиХ морају испунити, укључује економске критеријуме који кажу да произвођачи морају бити у стању носити се са притисцима конкуренције и тржишних снага унутар Уније. Ови захтјеви су дефинисани у Споразуму о стабилизацији и придруживању (ССП), у коме се наводи да је у БиХ, на плану пољопривреде, потребно извршити модернизацију и реструктурисање сектора пољопривреде и прехранбене индустрије у БиХ, посебно у смислу испуњавања ЕУ ветеринарских и фитосанитарних захтјева и приближавања закона БиХ правилима и стандардима Европске уније.

БиХ се обавезала да ће реализовати Реформску агенду БиХ коју су усвојиле Владе на ентитетском нивоу и Савјет министара БиХ, а која наводи приоритетне мјере чији је циљ подстаћи економију, отворити радна мјеста и омогућити приближавање ЕУ. Институције ЕУ су блиско сарађивале са БиХ у идентификацији приоритетних мјера, тако да су циљеви тјесно повезани с циљевима новог приступа ЕУ о економском управљању на западном Балкану и у складу су с програмом економских реформи, као основним елементом који треба да подстакне свеобухватне структуралне реформе да би се одржала макроекономска стабилност и постјешо раст и конкурентност.

Програм економских реформи Босне и Херцеговине за период 2019-2021. је усклађен са наведеним документима и даље указује на кључне секторске потребе и ограничења, као што су усклађивање система ветеринарских и фитосанитарних контрола са европским стандардима; оснаживање административних капацитета, посебно у погледу инспекцијских служби и лабораторија; преузимање ЕУ регулативе и успостављање структура којим ће се обезбиједити достизање потребног нивоа стандарда квалитета и безбједности хране за несметану трговину пољопривредним робама и извоз свих роба анималног и биљног поријекла на тржиште Европске уније. У наредном периоду потребно је успоставити структуру за кориштење предприсупне помоћи пољопривредном сектору кроз Инструмент за предприсупну помоћ руралном развоју како би се могла повлачити средства ЕУ фондова која су на располагању за пољопривреду и развој руралних подручја.

Стратегија Европске комисије за западни Балкан, објављена у фебруару 2018. године, указује на значајан економски потенцијал региона западног Балкана са вишим стопама раста од ЕУ и њеног све занимљивијег тржишта за робе и услуге ЕУ које постепено постају дио европских вриједносних ланаца. Ниво економске интеграције са Унијом је већ веома висок, прије свега због потписаног Споразума о стабилизацији и придруживању. Међутим, потребни су даљи напори како би се повећала конкурентност БХ економије, ријешила незапосленост, посебно међу младима и створиле пословне могућности, не само за локалне актере. Међутим, упркос напретку у реформама, и даље постоје многа структурна питања, укључујући много тога што треба учинити како би се законодавство ускладило са ЕУ *acquis*-ем, успоставиле или изградиле институције и осигурале капацитети за имплементацију *acquis*-а и примјену ЕУ правила и стандарда у свим областима јавне политике.

Када је у питању улога и одговорност укључених институција у области пољопривреде на свим нивоима, иста је дефинисана Законом о пољопривреди, прехрани и руралном развоју Босне и Херцеговине. Овај Закон је оквирни и уређује циљеве, принципе и механизме за развој политика и стратегија, структуру и надлежности на свим нивоима власти, њихове улоге и везе, механизме мониторинга и евалуације, те управни и инспекцијски надзор. Такође, провођење овог прописа треба олакшати напредак у правцу европских интеграција, у смислу координације припремних активности за стварање услова и могућности за кориштење претприсупне помоћи.

3.1. Општи циљеви

Према члану 4. Закона о пољопривреди, прехрани и руралном развоју Босне и Херцеговине, оквирни секторски циљеви у БиХ су:

- а) активирање неискориштених природних и људских ресурса, развој одрживог, конкурентног и динамичног сектора пољопривреде, шумарства и исхране;
- б) повећање степена задовољавања потреба становништва властитом храном и замјена увоза хране домаћом производњом за коју постоје природни и други услови те смањење спољно-трговинског дефицита пољопривредно-прехранбених производа;
- ц) осигурање усклађивања и интеграције сектора у ЕУ и глобално тржиште;
- д) подстицање разноликости економских дјелатности, побољшање запослености, те општих услова за остварење прихода и побољшање квалитета живота у руралним подручјима;
- е) осигурање приступа и расположивости висококвалитетне, приступачне и безбједне хране;
- ф) осигурање рационалне употребе и заштите природних ресурса и биодиверзитета;
- г) омогућавање примјереног животног стандарда и допринос стабилности пољопривредног дохотка и прехранбене безбједности становништва које се у што већој мјери подмирује домаћим конкурентним пољопривредним производима.

3.2. Специфични циљеви

Специфични циљеви за сектор су: стварање ефикасног, одрживог и иновативног пољопривредно-прехранбеног сектора који је конкурентан на тржишту ЕУ, нуди запошљавање, социјално укључивање и бољи животни стандард за пољопривреднике и рурално становништво као и надоградња институционалног система и усклађивање с правном стечевином ЕУ-а у сектору и под-секторима који су директно повезани с извозним захтјевима ЕУ-а (безбједност хране, ветеринарски и фитосанитарни стандарди).

3.3. Приоритетна подручја и мјере

Како би се реализовали претходно наведени општи и специфични циљеви, изведени из раније усвојених стратешких докумената, активности институција и донатора је потребно фокусирати на шест стратешких циљева из Стратешког плана руралног развоја Босне и Херцеговине (2018-2021), оквирни документ (СПРР), осигуравајући при томе њихову међусобну комплементарност и конзистентност, и то:

- I. Осигурање стабилности дохотка и изједначавање услова пословања са окружењем;
- II. Јачање конкурентности пољопривреде, шумарства и руралних подручја кроз повећање нивоа инвестиција и унапређење преноса знања и промовисање иновација;
- III. Унапређење тржишности пољопривредно-прехранбених производа кроз повећање додане вриједности, побољшање стандарда квалитета и безбједности, и јачање веза унутар ланаца вриједности;
- IV. Одрживо управљање природним ресурсима и прилагођавање климатским промјенама;
- V. Побољшање квалитета живота у руралним подручјима кроз остваривање нових извора прихода и унапређење физичке инфраструктуре, друштвене укључености и доступности јавних услуга;
- VI. Унапређење институционалних система и капацитета и хармонизација правног оквира, из области пољопривреде и руралног развоја, на свим нивоима власти у складу с уставним надлежностима, у правцу постепеног приближавања заједничкој пољопривредној политици ЕУ.

4. Планирање и координација међународне помоћи у Босни и Херцеговини

Институционална одговорност координације донатора на нивоу БиХ је подијељена између Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине (МФиТ) за све донаторе и међународне финансијске институције и Дирекције за европске интеграције (ДЕИ) за донаторе из ЕУ. Консултације са донаторима се одвијају и на осталим нивоима власти.

Координацију међународне помоћи у БиХ врши МФиТ, односно Сектор за координацију међународне економске помоћи. Планирано је да МФиТ, посредством Сектора за финансирање програма и пројеката помоћи ЕУ, односно Централне јединице за финансирање и уговарање програма и пројеката помоћи ЕУ, обавља послове везане за финансирање, уговарање набавке, плаћање, надзор и контролу спровођења

свих програма и пројеката помоћи ЕУ у БиХ, па и оних из области пољопривреде. Такође, МФИТ администрира базу података о програмима и пројектима међународне помоћи и Програма јавних инвестиција које су доступне на интернет страници МФИТ.

МФИТ редовно организује састанке Форума за координацију донатора и објављује годишње извјештаје о донаторству (Donor mapping report - Преглед активности донатора), који приказују донаторе који су активни у Босни и Херцеговини, те утврђују њихов допринос по секторима.

ДЕИ, односно Канцеларија државног IPA координатора (DIPAK), као стално тијело Савјета министара Босне и Херцеговине, главни је оперативни партнер Европској комисији у процесу стабилизације и придруживања, координатор је у БиХ по питањима која се односе на политике и стратегију европских интеграција, усклађивање закона и координацију помоћи у свим областима, па и у области пољопривреде, кроз активности организационе јединице Сектора за координацију помоћи ЕУ.

Значајну улогу у планирању и координацији међународне помоћи, нарочито у области изградње институционалних капацитета, има и Канцеларија координатора за реформу јавне управе Босне и Херцеговине.

4.1. Планирање и координација међународне помоћи у сектору пољопривреде, прехране и руралног развоја

4.1.1. Претходне информације

Министарство спољне трговине и економских односа БиХ осигурава планирање и координацију међународне помоћи на нивоу БиХ што подразумијева, с једне стране, координацију интереса релевантних актера унутар земље, и с друге стране, координацију активности донатора у овом сектору. Додатно, један од критеријума Секторског приступа у оквиру IPA II управо захтијева постојање секторске структуре за координацију донатора и израде годишњег Извјештаја о донаторској помоћи за дати сектор.

С тим у вези, 2008. године је, у циљу реализације мјере 1.8. Првог приоритетног подручја Оперативног програма Босне и Херцеговине за пољопривреду, прехрану и рурални развој у БиХ (2008-2011), формирана Радна група за планирање и координацију међународне помоћи у сектору пољопривреде, прехране и руралног развоја (Радна група).

Радна група се руководи препорукама из годишњег Извјештаја о напретку Босне и Херцеговине којег припрема Европска комисија (ЕК), кључним принципима из Париске декларације о дјелотворној помоћи³, коју је Босна и Херцеговина потврдила 2010. године, стратешким документима Босне и Херцеговине и принципима широког секторског приступа који се примјењује код програмирања у оквиру ЕК Инструмента за претприступну помоћ (IPA II).

Формализована 2012. године, када су Одлуком министра, утврђени њен састав, права и обавезе чланова. Радну групу чине представници ентитетских министарстава пољопривреде и Одсјека за пољопривреду, шумарство и водопривреду Владе Брчко Дистрикта БиХ, Министарства финансија и трезора БиХ, Агенције за безбједност хране БиХ, Управе БиХ за заштиту здравља биља, Канцеларије за ветеринарство БиХ, Канцеларије за хармонизацију и координацију система плаћања, Дирекције за европске интеграције и Агенције за унапређење страних инвестиција БиХ, те представници задружних савеза Босне и Херцеговине, Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине - у улози невладиних организација.

Радна група има задатак да систематски прати програмирање и реализацију помоћи, прикупља запажања о свим релевантним партнерима, ажурира базе података о међународној помоћи и планира одржавање донаторских састанака. Представници институција имају значајну улогу у програмирању и имплементацији пројеката и програма међународне помоћи. Кроз активно учествовање у раду управних одбора пројеката имају и управљачку улогу.

---

3 (1)Власништво, (2) Уклапање, (3) Усклађивање, (4) Управљање усмјерено ка резултатима и (5) Међусобна одговорност

Чланови Радне групе учествују у ажурирању података о међународној помоћи у сектору пољопривреде, прехране и руралног развоја, а у сврху припреме годишњег Извјештаја о међународној помоћи за сектор пољопривреде, прехране и руралног развоја у БиХ. Претходни Извјештај о међународној помоћи за сектор пољопривреде, прехране и руралног развоја у БиХ за 2017. годину је размотрен и усвојен на 152. сједници Савјета министара Босне и Херцеговине одржаној 29. августа 2018. године.

Чланови Радне групе, такође, међусобно размјењују информације у области пољопривреде, руралног развоја, безбједности хране ветеринарске и фитосанитарне области у циљу што бољег управљања пројектима, те ради избјегавања њиховог преклапања и дуплирања.

4.1.2. Дјеловање Радне групе у 2018. години

У мају 2018. године, Министарство је било организатор једанаестог по реду, годишњег састанка информисања донатора за сектор пољопривреде, прехране, и руралног развоја у БиХ. Састанку су, уз представнике надлежних институција из БиХ, присуствовали најзначајнији донатори у овом сектору у БиХ и то: Европска унија, Шведска, Чешка, Њемачка, Италија, Турска и специјализована организација при Уједињеним нацијама: UNDP. Исто тако, Босна и Херцеговина, за остваривање својих стратешких циљева, користи средстава међународних финансијских институција као што су IFAD и Свјетска банка, чији су представници, такође, чланови форума донатора у сектору пољопривреде.

На основу закључака са овог састанка приоритети дјеловања за донаторе би и убудуће требало да буду усклађени са приоритетима Босне и Херцеговине и међусобно усклађени, а кроз такав ангажман ће се помоћи Босни и Херцеговини у провођењу реформи и испуњавању услова за чланство у ЕУ у области пољопривреде и руралног развоја. То се посебно односи на подршку имплементацији активности које произлазе из приоритета, односно стратешких циљева из Стратешког плана руралног развоја Босне и Херцеговине (2018-2021) - оквирни документ.

С тим у вези, Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине је, као Координирајућа институција (КИ), уз вођство DIPAK Канцеларије, координирало процес израде докумената везаних за кориштење средстава претприступне помоћи IPA II. Почетком 2018. године за Сектор: Пољопривреда и рурални развој⁴, у сарадњи са релевантним институцијама, припремљени су: Секторски плански документ 2018-2020 и Акциони документ за програм у вриједности од 30 МЕУР под називом „ЕУ Подршка у области пољопривреде и руралног развоја, безбједности хране, ветеринарских и фитосанитарних стандарда“.

Без обзира на то што Босна и Херцеговина у 2018. години није могла користити средства из IPA II, ипак јој је била на располагању Техничка помоћ Европске комисије и инструмент за размјену информација (Technical Assistance and Information Exchange – TA/IEX) која је доступна у оквиру Генералног директората Европске комисије за сусједску политику и преговоре о проширењу (DG NEAR).

Представници институција Босне и Херцеговине надлежних за поглавља 11,12 и 13 *acquis*-а су, током 2018. године, учествовали у пет експертских мисија, петнаест радионица и три студијске посјете земљама Европске уније (Прилог 1). Препоруке експерата настале након ових догађаја формулисане су у контексту приоритетних активности у процесу усклађивања БХ законодавства са законодавством ЕУ у наведеним поглављима.

5. Активни донатори у сектору пољопривреде, прехране и руралног развоја у Босни и Херцеговини у 2018. години.

Најзначајнији донатори у овом сектору у БиХ су Европска унија, Чешка, Холандија, Италија, Јапан, Њемачка, Пољска, Сједињене Америчке Државе, Шведска, Швајцарска и специјализоване организације при Уједињеним нацијама: UNDP и FAO. Многе државе чланице ЕУ пружају циљану – билатералну помоћ одабраним секторима. Међународне финансијске институције као што су IFAD и Свјетска банка (са чланицама) - дају кредите за развој пољопривреде Босне и Херцеговине.

---

⁴ У складу са IPA II класификацијом сектора

У наставку се налазе основни подаци о стратешким развојним документима донатора и њиховим активностима током 2018. године.

5.1. Европска унија

У другој половини 2018. године, Европска комисија је усвојила Индикативни стратешки документ (ISP) за БиХ за Инструмент пред-приступне помоћи II (IPA II). Поред осталих, и Сектор: Пољопривреда и рурални развој, уврштен је под ISP што је значило да је отворена могућност за кориштење ових средстава. Будући да је у фебруару 2018. године усвојен цјелодржавни стратешки документ - Стратешки план руралног развоја Босне и Херцеговине за период (2018-2021) - оквирни документ, створени су услови за програмирање у оквиру овог инструмента помоћи у циљу јачања конкурентности овог Сектора.

ISP за Босну и Херцеговину 2014-2020. наводи да ће ЕУ подржати провођење ССП-а кроз развој ефикасног, одрживог и иновативног пољопривредно-прехранбеног сектора, који је конкурентан на тржишту ЕУ и нуди запошљавање, социјално укључивање и квалитет живота сеоског становништва. Стога је у фокусу ове помоћи модернизација пољопривредно-прехранбеног сектора у БиХ као средства за јачање руралне економије и осигурање бољег квалитета живота руралног становништва.

Модернизација пољопривредно-прехранбеног сектора планира се постићи кроз два стуба, односно два приоритетна подручја: кроз мјере подршке конкурентности (у складу са напријед наведеним стратешким циљевима I, II, IV и V СППР) и кроз усклађивање с правном стечевином и изградњу капацитета кључних секторских потсекторских подручја за имплементацију мјера секторске политике.

Ово је сложен сектор, који се састоји од различитих под-сектора (пољопривреда, рурални развој, безбједност хране, ветеринарство, фитосанитарна област и аквакултура) као и много укључених и заинтересованих страна. Оба ентитета (Федерација Босне и Херцеговине, Република Српска), као и Дистрикт Брчко, имају своје стратешке документе, који јасно дефинишу стратешке циљеве у пољопривреди, а који су били основа за израду цјеловитог документа - СППР.

5.1.1. IPA II програмирање у 2018. години

Током процеса програмирања у оквиру IPA II за Сектор: Пољопривреда и рурални развој, припремљен је Акциони документ - АД 2018 чији је општи циљ: Модернизација пољопривредно-прехранбеног сектора и јачање руралне економије у БиХ. Постављена су и два специфични циља:

1. Повећати конкурентност пољопривредне производње и радних мјеста и услуга у руралним подручјима и ојачати капацитете институција надлежних за сектор пољопривреде и руралног развоја у циљу испуњавања обавеза које произлазе из процеса интеграције у ЕУ, и
2. Подржати усклађивање *acquis*-а и имплементацију мјера политике у областима безбједности хране, ветеринарских и фитосанитарних стандарда.

Износ који је ЕК намијенила за ову Акцију (АД, програм) под називом „ЕУ Подршка у области пољопривреде и руралног развоја, безбједности хране, ветеринарских и фитосанитарних стандарда“ је 30 милиона ЕУР-а и овај износ ће бити дистрибуиран у периоду од 4 године.

Након што је крајем 2017. године постало веома извјесно да ће СППР бити усвојен, започело се са активностима у вези програмирања помоћи у оквиру IPA II. Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је препознато као Секторска координацијска институција (СКИ) за израду Секторског планског документа (СПД) и Акционог документа (АД) у складу са Оквирним споразумом између Босне и Херцеговине и Европске комисије о аранжманима за провођење финансијске помоћи уније Босни и Херцеговини у оквиру инструмента претприступне помоћи (IPA II)⁵.

У новембру 2017. почела је припрема СПД-а 2018-2020 и успостављање Секторске радне групе⁶ (СРГ) која броји 25 чланова и 17 замјенских чланова, представника институција БиХ - државних, ентитетских

⁵ „Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 6/15 – Међународни уговори

⁶ Састав Секторске радне групе је, како слиједи:

1. Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине - SKI;

(footnote continued)

и Брчко Дистрикта као и представника кантоналних органа управе, који су активно учествовали у изради и развоју СПД-а.

Цјелокупни процес је био под вођством Канцеларије државног IPA координатора (DIPAK Канцеларија) те је, поред свих изазова у процесу програмирања, АД-а: „ЕУ Подршка у области пољопривреде и руралног развоја, безбиједности хране, ветеринарских и фитосанитарних стандарда“, у оквиру годишњег IPA 2018 програма за цијелу Босну и Херцеговину достављен Савјету министара Босне и Херцеговине на разматрање и усвајање, и коначно Европској комисији на даљи поступак.

Консултације са цивилним друштвом организоване су путем е-платформе којом управља DIPAK Канцеларија.

5.1.2. IPA 2016 - Акција за сектор: Конкурентност и иновације – Локалне стратегије развоја

Почетком априла 2018. године формално је започела имплементација пројекта под називом: Конкурентност и иновације – Локалне стратегије развоја или ЕУ за бизнис (EU4Business) из програма IPA 2016 који подржава конкурентност приватног сектора путем подршке извозно оријентисаним малим и средњим предузећима (МСП), а која су једним дијелом везана за пољопривреду и у чијем су фокусу иновације.

Укупна вриједност пројекта износи 16,1 милиона ЕУР-а, а од тога ће 4,4 милиона ЕУР-а директне помоћи бити усмјерено за секторе пољопривреде, прехране те развој руралних подручја. Близу 3 милиона ЕУР-а биће искориштено за подршку инвестицијама у виду неповратних средстава, и то кроз три мјере подршке: (i) подршка инвестицијама у пољопривредна газдинства, намијењена пољопривредним газдинствима, задругама и малим и средњим предузећима активним у примарној пољопривредној производњи; (ii) подршка инвестицијама у прерађивачке капацитете и маркетинг прехранбених производа, намијењена задругама и малим и средњим предузећима активним у преради и производњи прехранбених производа; (iii) подршка инвестицијама за провођење локалних развојних стратегија са фокусом на диверзификацију руралне економије, намијењена локалним управама и локалним акционима групама и њиховим партнерима.

Такође, пројекат ће активно подржавати и унапређење пословног окружења, тако што ће пружити техничку помоћ властима у БиХ у изради, управљању и праћењу подстицајних мјера за приватни сектор, те обезбиједити неповратна средства малим и средњим предузећима, с циљем јачања њиховог пословања, боље међусекторске сарадње, те стимулације предузетничких иницијатива, што ће директно утицати на провођење приоритета из Стратешког плана руралног развоја Босне и Херцеговине (2018-2021) – оквирни документ.

Пројекат имплементирају међународне агенције: Њемачка агенција за развој (*Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit - GIZ*), Развојни програм Уједињених нација (*United Nation Development Programme - UNDP*) и Међународна организација рада (*International Labour Organisation - ILO*).

Почетком 2019. године биће објављен први јавни позив за имплементацију ових средстава намијењених за пољопривреду, прехрану и развој руралних подручја.

-
2. Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства;
  3. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске;
  4. Влада Брчко Дистрикта БиХ - Одсјек за пољопривреду, шумарство и водопривреду;
  5. Агенција за безбиједност хране Босне и Херцеговине;
  6. Управа Босне и Херцеговине за заштиту здравља биља;
  7. Канцеларија за ветеринарство Босне и Херцеговине;
  8. Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, прехрани и руралном развоју Босне и Херцеговине;
  9. Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства - Тузлански кантон;
  10. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде - Зеничко-добојски кантон;
  11. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде - Херцеговачко-неретвански кантон;
  12. Министарство привреде - Западнохерцеговачки кантон;
  13. Министарство привреде - Кантон Сарајево;
  14. Влада Кантона 10

5.1.3. IPA 2012

Техничка помоћ у области управљања нуспроизводима животињског поријекла и животињским отпадом у БиХ, која је коштала 1,67 милиона ЕУР-а, финализована је половином 2018. године. У склопу ње је, током двије године, сачињен Нацрт стратегије о управљању нуспроизводима животињског поријекла који би био спреман за усвајање од стране надлежних тијела БиХ с дефинисаним накнадним активностима за провођење стратегије (Акциони план). Такође, израђена је Студија изводљивости која процјењује технолошке опције и предлаже најбоља рјешења за опцију(е) третмана/одлагања/уништавања штетног животињског отпада и за одговарајући(е) објект(е) на одређеној локацији(локацијама). Студија изводљивости би требала узети у обзир све доступне технологије које би могле бити реалистичне и примјенљиве у БиХ.

Европска комисија је наставила пружати техничку помоћ у координацији програма контроле и искорјенивања болести животиња у БиХ - Фаза III.

5.1.4. Помоћ из Инструмента техничке помоћи Европске комисије - ТАИЕХ

Техничка помоћ Европске комисије и инструмент за разmjену информација (*Technical Assistance and Information Exchange* – ТАИЕХ) је техничка помоћ која је доступна у оквиру Генералног директората за сусједство и преговарање проширења у оквиру Европске комисије (DG NEAR). Циљ ТАИЕХ-а је да земљама новим чланицама ЕУ, земљама у процесу приступања, земљама кандидатима и земљама западног Балкана пружи краткорочну техничку помоћ у складу са општим циљевима политика Европске комисије, у пољу приближавања, транспозиције и увођења ЕУ легислативе.

Као што је напријед наведено, иако Босна и Херцеговина у 2018. години није могла користити средства из IPA II, представници институција Босне и Херцеговине надлежних за поглавља 11,12 и 13 *acquis*-а, су током 2018. године, користили ове подршке кроз пет експертских мисија, учествовали на петнаест радионица и узели учешће у три студијске посјете земљама Европске уније.

Корисници овог инструмента су представници Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске и Федералног министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства, Одјељења за пољопривреду Владе Брчко Дистрикта БиХ, Агенције за безбједност хране БиХ, Управе БиХ за заштиту здравља биља, Канцеларије за ветеринарство БиХ и представници других институција и организација чији је рад непосредно везан за област пољопривреде, прехране, шумарства и руралног развоја (ветеринарски инспектори, лабораторијско особље итд.). Сви догађаји су организовани од стране корисника и у сарадњи са ТАИЕХ канцеларијом из Брисела (Прилог 1).

5.1.5. Помоћ из иницијативе Европске комисије „Боље обуке за безбједнију храну“ - BTSF

Исто тако, Босна и Херцеговина је, уз друге државе, корисник иницијативе (пројекта) ЕК: Боље обуке за безбједнију храну (*Better Training for Safer Food* - BTSF) која има за циљ организацију и развој стратегије обуке у ЕУ у циљу:

- 1) Обезбјеђивања и одржавања високог нивоа заштите потрошача и здравља животиња, добробити животиња и здравља биља;
- 2) Промовисање хармонизованог приступа функционисању система ЕУ и националних контрола;
- 3) Стварање равноправног нивоа за све прехранбене компаније;
- 4) Унапређење трговине безбједном храном;
- 5) Осигурање праведне трговине са трећим земљама, а посебно са земљама у развоју.

BTSF догађаји у којима су учествовали представници Агенције за безбједност хране Босне и Херцеговине, Управе БиХ за заштиту здравља биља и Канцеларије за ветеринарство БиХ приказани су у Прилогу 2.

5.2. Јапан/ЈСА

Јапан пружа Босни и Херцеговини помоћ која за циљ има промоцију етничког помирења и економске стабилизације, што представља основу за јачање мира у Босни и Херцеговини. Приоритетни сектори јапанске развојне помоћи су: (1) Промоција тржишне економије (2) Животна средина и (3) Допринос миру.

Пројекат за изградњу повјерења кроз рурални развој (2014-2022), који финансира Влада Јапана, састоји се од мањих пројеката усмјерених на развој пољопривредне производње и прераду пољопривредних производа. Имплементира се на подручју Сребренице, Братунца и Рогатице уз подршку Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске у периоду 2014-2022, те има за циљ да се пољопривредним произвођачима и породичним газдинствима у циљаним општинама помогне, да уз помоћ властитих ресурса и у оквиру пољопривредних послова којим се баве остваре што је могуће веће приходе.

5.3. Краљевина Шведска

Регионални стратешки принцип је примјењен код креирања стратешког документа Краљевине Шведске. Овај документ, под називом „*Results strategy for Sweden's reform cooperation with Eastern Europe, the Western Balkans and Turkey for the period 2014–2020*“ фокусира се на три резултата:

1. Побољшање економске интеграције са ЕУ и развој тржишне економије,
2. Јачање демократије, веће поштовање људских права и развијање владавине права,
3. Побољшање квалитета животне средине, смањење утицаја климатских промјена и побољшање отпорности на климатске промјене.

У току 2018. године настављене су активности на сузбијању бруцелозе. У склопу мониторинга бруцелозе говеда претражено је 119.009 говеда, те је упоредо извршена провјера да ли се наведена говеда налазе у државној бази података. Надаље, у 2018. години, започета је имплементација пројекта „Јачање извозног потенцијала и побољшање конкурентности пољопривредних произвођача у БиХ“ који финансира СИДА, у циљу наставка вакцинације малих преживача против бруцелозе. У току 2018. године вакцинисано је укупно 322.955 малих преживача, а активности ће се наставити и у 2019. години.

У сарадњи са USAID, и у 2018. години настављена је имплементација USAID/Sweden FARMA II пројекта којег суфинансира Краљевина Шведска.

5.4. Република Чешка/CzDA

У фокусу „Стратегије развојне сарадње Републике Чешке 2018-2030“, је испуњавање одабраних тематских приоритета у развојној и хуманитарној области који одговарају кључним УН циљевима одрживог развоја (*Sustainable Development Goals - SDGs*). Босна и Херцеговина је приоритетни партнер развојне помоћи Републике Чешке у периоду 2018-2023.

Један од одабраних тематских приоритета за финансирање је пољопривреда и рурални развој, гдје ће Чешка развојна помоћ допринијети елиминацији глади, побољшању исхране и подршци руралном развоју, с нагласком на изградњу одрживе, еколошки прихватљиве и профитабилне пољопривредне производње. Истовремено, ова помоћ ће допринијети заштити биолошке разноликости и екосистема, посебно обнове тла и шума, те спречавању деградације тла и дезертификације.

У 2018. години настављено је са имплементацијом пројекта „Унапређење система безбиједности хране у Босни и Херцеговини у оквиру развојне сарадње између Републике Чешке и Босне и Херцеговине“. Корисници су Агенција за безбиједност хране Босне и Херцеговине, Канцеларија за ветеринарство Босне и Херцеговине, Управа Босне и Херцеговине за заштиту здравља биља, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства Федерације Босне и Херцеговине, Влада Брчко Дистрикта БиХ – Одсеј за пољопривреду, водопривреду и шумарство, Федерална управа за инспекцијске послове Федерације Босне и Херцеговине, Републичка управе за инспекцијске послове Републике Српске, Инспекторат Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине. Пружалац техничке помоћи у оквиру Чешке развојне помоћи је *Централни институт за надзор и контролу у пољопривреди*, Брно и *Државни ветеринарски институт*, Праг.

У 2018. години Република Чешка је такође финансирали и сљедеће пројекте у БиХ везане за пољопривреду и рурални развој, те безбједност хране и то: (1). Повећање квалитета и квантитета млијека у Брчко Дистрикту, (2). Повећање прихода угрожених породица путем интензивне хортикултуре на подручју општине Тешањ и (3). Подршка традиционалној производњи Ливањског сира.

Током 2018. године настављена је сарадња између Чешке развојне агенције и Управе БиХ за заштиту здравља на пројекту „Институционална подршка контроли и сертификавању садног материјала“.

Исто тако, током 2018. године настављено је са подршком на локалном нивоу и то за пет пројеката у износу од 120.000 КМ. Мали локални пројекти се реализују у склопу приоритетних сектора Чешке развојне сарадње у Босни и Херцеговини, а то су економски раст, са фокусом на обновљиве изворе енергије, одрживо управљање природним ресурсима и добра ефикасна јавна управа.

5.5. Савезна Република Њемачка/GIZ

Развој функционалне тржишне економије у БиХ је приоритет Њемачке као и помоћ при усклађивању правног система са ЕУ *acquis*. Током 2018. године, област пољопривреде је заступљена у структури „Програма за локалну самоуправу и економски развој“ (EU ProLocal program) којег уз, средства Европске уније и Владе Савезне Републике Њемачке, имплементира развојна агенција GIZ (*Die Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit*). EU ProLocal има за циљ да допринесе динамичнијем економском и социјалном развоју у Босни и Херцеговини јачањем конкурентности малих и средњих предузећа. Фокус Програма су мала и средња предузећа из 4 кључна економска сектора у БиХ (дрвно-прерађивачки, метало-прерађивачки, агробизнис и туризам) у 20 одабраних партнерских општина.

Важно је напоменути да GIZ сарађује са другим међународним развојним агенцијама и организацијама кроз заједничку имплементацију и финансирање пројеката у области пољопривреде и руралног развоја.

5.6. Сједињене Америчке Државе/USAID

Сједињене Америчке Државе/USAID имају стратешки документ: USAID/ Развојна стратегија за Босну и Херцеговину 2012-2016 (*USAID/Bosnia and Herzegovina Country Development Cooperation Strategy 2012-2016*) чије је трајање продужено до новембра 2018. године. Активности које USAID проводи у оквиру својих пројеката, базиране су на развојним циљевима ове стратегије, и у првом реду су усмјерене на економски развој у циљу јачања конкурентности БиХ тржишне економије, те осигурања бољих економских могућности за све грађане.

На основу искустава из пројекта FARMA, који су финансирали владе Америке, Шведске и Чешке (USA/USAID, Шведска/SIDA, Чешка/CzDA), у 2016. години започела је имплементација пројекта под називом USAID/Sweden FARMA II који представља потврду визије USAID-а и Владе Краљевине Шведске, да домаћи потрошачи могу и требају имати повјерења у прехранбене и пољопривредне производе домаће производње, а које је такође могуће извозити и на тржишта Европске уније.

У трећој години реализације овог пројекта настављено је пружање техничке помоћи и обуке кроз програм прилагођен потребама својих корисника, са циљем унапређења конкурентности прехранбених и пољопривредних производа, кроз проширивање еколошки одрживе производње и прераде, те повећањем производње прехранбених производа вишег степена прераде. Остваривање успјеха на овим пољима дјеловања ће допринијети свеобухватном економском расту у сектору пољопривреде, те смањењу сиромаштва у руралним подручјима.

Овдје је значајно нагласити да је, цјелодржавни документ под називом „Стратешки план руралног развоја Босне и Херцеговине 2018-2021 – оквирни документ“, који је усвојен почетком 2018. године, припремљен уз подршку USAID/Sweden FARMA II пројекта. Како је напријед наведено, овај документ има кључну улогу код програмирања за средства из ЕУ Инструмента за предприсупну помоћ (IPA II).

У пројекат USAID/Sweden FARMA II укључен је и програм додјеле бесповратних финансијских средстава – грантова непрофитним, профитним, истраживачким и академским организацијама у циљу пружања подршке иновативним идејама, те новим технологијама, анализама, конференцијама, радионицама, публикацијама, истраживањима, студијским путовањима, обукама и семинарима. Сви додијелени грантови треба да директно и у значајној мјери допринесу повећању конкурентности пољопривредно-прехранбеног сектора, појединачних подсектора, кластера или ланаца вриједности, за разлику од стварања финансијске користи само за једног примаоца гранта.

Исто тако, од 2015. године USAID финансира и имплементира пројекат: „Партнерство за развој агробизниса“ који помаже у отварању радних мјеста и повећању прихода домаћинстава у циљаним руралним регијама у БиХ, подржавајући развој и ширење производње и продаје корнишона, поврћа и бобичастог воћа за мале пољопривреднике.

5.7. Свјетска банка

Стратегија партнерства за Босну и Херцеговину за период 2016-2020 (*International Development Association and International Finance Corporation Country Partnership Strategy for Bosnia and Herzegovina for the Period 2016–2020*) даје основе за анализу, савјете и финансирање ради убрзања провођења реформи дизајнираних за обнову економског раста. У циљу припреме ове стратегије, извршена је систематска дијагностичка анализа која је извршена ради дефинисања изазова са којима се БиХ суочава на путу ка расту и просперитету, те како би се идентификовала могућа рјешења.

Основни закључак је да БиХ може постићи одрживи раст који ће бити од користи за широке друштвене групе само уколико се предузму одлучни кораци на уређењу јавног сектора како би се дала шанса расту и искористио потенцијал приватног сектора. Кроз стратешки оквир, Групација Свјетске банке ће подржати реформе у три области:

- 1) Повећање ефикасности и ефективност јавног сектора
- 2) Стварање услова за убрзани развој приватног сектора
- 3) Изградња отпорности на природне катастрофе.

У имплементацији је „Пројекат развоја наводњавања“ (IDP) чији је развојни циљ побољшање перформанси система за наводњавање и подршка институцијама које подржавају пољопривредне произвођаче у пројектним подручјима. Пројекат је током 2018. године подржавао боље планирање и управљање водним ресурсима, те одрживо кориштење водних ресурса за наводњавање и одводњавање као и ублажавање утицаја суша и поплава. Средствима из овог кредита се припрема и стратегија за прилагођавање климатским пројекцијама.

Пројекат имплементирају надлежне институције на нивоу ентитета, путем јединица за имплементацију пројеката (PCU и APCU).

5.8. Међународна организација за храну и пољопривреду при Уједињеним нацијама - FAO

Као организација у оквиру УН-а, Међународна организација за храну и пољопривреду - FAO (*Food and Agriculture Organisation of the United Nation - UN FAO*). FAO стратешки приступ се базира на Миленијумским развојним циљевима (SDG), затим на Оквирном програму за период 2010-2019, те на FAO програмском оквиру за БиХ 2018-2021 (*Country programming framework for Bosnia and Herzegovina - CPF*).

Два стратешка циља овога оквира су:

1. јачање конкурентности малих породичних пољопривредних газдинстава, ланаца вриједности и развој руралних животних услова за жене и мушкарце кроз побољшану безбједност хране, фитосанитарне, ветеринарске и институционалне системе; и
2. одрживо управљање природним ресурсима и прилагођавање и ублажавање климатских пројекција.

У складу са наведеним циљевима, експерти FAO учествују у реализацији пројеката из средстава FAO ТСП инструмента (*Technical Cooperation Programme*) или из средстава других донатора.

Како је предвиђено FAO CPF за Босну и Херцеговину 2018-2021, Босни и Херцеговини су, у оквиру првог стратешког циља, планирана средства у вриједности од 943.900 америчких долара (USD) за Резултат 1.1.: Интегрисани и родно сензитивни развој руралних и локалних заједница, те јачање конкурентности малих породичних пољопривредника у одабраним секторима.

За резултат 1.2: Вјештине и знање пољопривредних произвођача ојачани су повећаним приступом знању, информационом и комуникационим технологијама, савјетодавним услугама, пољопривредним центрима извршности, у овом програмском периоду резервисано је 1,2 М USD као и за Резултат 1. 3: Јачање капацитета организација јавног и приватног сектора за креирање и имплементацију националних

политика, стратегија и регулаторних оквира који подржавају развој инклузивних и ефикасних пољопривредних и прехрамбених система, 2,164 милиона USD.

У оквиру другог стратешког циља планирани су сљедећи резултати и средства: Резултат 2. 1: Јачање институционалних капацитета о агро-еколошким политикама, одрживом управљању природним ресурсима и приступу финансирању приоритетних инвестиција у вези климатских промјена 1,2 милиона USD, те за Резултат 2.2: Јачање капацитета локалних самоуправа за спречавање и припрему за катастрофе кроз имплементацију инклузивних мултисекторских активности за смањење ризика од катастрофа које изграђују отпорност заједница 348.000 USD.

5.8.1. FAO Општа комисија за рибарство Медитерана – GFCM

Комисија (*FAO General Fisheries Commission for the Mediterranean - FAO GFCM, Комисија*) је основана у складу са одредбама члана XIV устава FAO, Споразумом за оснивање Опште комисије за рибарство Медитерана и њу чине 23 земље чланице, заједно са Европском унијом. Циљеви GFCM-а су: промовисање развоја, очување, рационално управљање и најбоље кориштење живих ресурса, као и одрживи развој аквакултуре на Медитерану, Црном мору и повезаним водама. Чланство је отворено како за медитеранске обалне државе и регионалне организације, тако и за државе чланице Уједињених нација чија пловила врше риболов у водама Медитерана.

У сарадњи с другим регионалним организацијама за рибарство (*Regional Fishery Bodies - RFB*), GFCM је инструмент за координирање напора влада за ефикасно управљање риболовом на регионалном нивоу у складу са Кодексом о одговорном рибарству (*Code of Conduct for Responsible Fisheries - CCRF*). GFCM има овлаштења да усвоји обавезујуће препоруке за очување и управљање рибарством путем зоне конвенције (*Convention Area*) и игра кључну улогу у управљању риболовом у регији.

Босна и Херцеговина је у 2016. години постала неуговорна чланица Комисије. Током сарадње у неуговорном односу са овом организацијом, БиХ је позвана да се укључи у активности AdriaMed пројекта под називом: „Научна сарадња за подршку одговорном рибарству на Јадрану“. Након што је између Савјета министара Босне и Херцеговине и FAO, почетком 2018. године, закључен пројектни споразум за имплементацију овог пројекта, БиХ користи техничку подршку овог пројекта у процесу усклађивања законодавства у области аквакултуре и морског рибарства са Заједничком рибарском политиком ЕУ као и са одредбама и одлукама GFCM-а.

5.9. Међународни фонд за развој пољопривреде – IFAD

IFAD-ова (*International Fund for Agricultural Development*) стратегија под називом: Босна и Херцеговина – Стратешки програм прилика заснован на резултатима (*Bosnia and Herzegovina Result Based – Country Strategic Opportunities' programme - RB-COSOP*) одобрена је 2013. године, за трајање шестогодишњег периода, те је њено трајање у 2018. години продужено до 2021. године.

Свеобухватни развојни циљ COSOP-а је: омогућити сиромашним људима на селу да кроз кредитна средства унаприједи производњу хране и остварити приходе. Такође, подржавају се некомерцијални и комерцијални пољопривредници и пољопривредна предузећа.

Развојна орјентација COSOP има три стратешка циља:

1. Организације пољопривредника (ОП) и њихове кровне организације су ефективне у пружању подршке пољопривредницима у њиховом прелазу из некомерцијалне у комерцијалну пољопривреду;
2. Кластери малих пољопривредника, ОП-а и малих и средњих предузећа (МСП) су у могућности приступити технолошкој иновацији, пословном развоју и финансијским услугама како би постигли дугорочну конкурентност; и
3. Приступ малих пољопривредника и предузетника ван фарме тржиштима побољшан је кроз саграђену јавну и колективну тржишну инфраструктуру.

Уз то, родна (gender) равноправност међу половима и околинска одрживост пратиле би се као два важна испреплетена питања.

У ФБиХ, као и у РС-у, IFAD преко своје двије ентитетске јединице (PCU у Сарајеву и APCU у Бања Луци) тренутно проводи 2 пројекта: RBDP и RCDP.

Пројект развоја руралног пословања (*The Rural Business Development Project - RBDP*) је у својој завршној фази - датум затварања пројекта је 30. 9. 2019. године. Провођење главних активности у његове 4 компоненте настављено је и у 2018. години:

Компонента 1: Подршка руралном бизнису кроз: а) Јачање капацитета индивидуалних пољопривредних произвођача; б) Едукацију и обуку фармера; ц) Набавку и испоруку стартер пакета за фармере/чланове удружења и опреме за њихове организације.

Компонента 2 : Финансирање руралног бизниса за пољопривреднике и МСП кроз кредитне пласмане за фарме и за предузећа преко комерцијалних банака и кроз кредитне пласмане преко микро-кредитних организација.

Компонента 3 : Рурална тржишна инфраструктура; имплементација микро-пројеката који се у цјелости финансирају из средстава OFID-ове позајмице.

Компонента 4 : Координација и управљање пројектима којим руководе ентитетске јединице за имплементацију пројеката

Програм развоја руралне конкурентности (*The Rural Competitiveness Development Programme - RCDP*) је седми пројект IFAD-а који је започео крајем 2017. године. Реализација пројекта ће се одвијати у два циклуса од по 5 година трајања: 2017-2022. и 2020-2025. године.

RCDP се проводи кроз двије компоненте које су комплементарне једна с другом:

(i) Омогућавање окружења за укључиви развој под-сектора, тачније - платформе учесника на нивоу кластера и на нивоу под-сектора побољшавају координацију ланаца вриједности и управљање под-сектором, усмјеравају јавне политике и улагања како би се гарантовала дугорочна конкурентност под-сектора; те одговарајуће техничке/стручне и услуге пословнога развоја учињене су доступним на локалном и ентитетском нивоу;

(ii) Одрживо укључивање малих пољопривредника у успјешне ланце вриједности, односно - пословни приједлози (ПП), који дозвољавају пословним партнерима (произвођачима и агро-бизнису) планирати, координирати и вршити улагања која су од међусобних користи, као главни инструмент пројекта и пословних партнера ПП-а (произвођача мањег обима и сакупљача и њихових организација, предузећа агро-бизниса) за одрживи развој њихових заједничких пословања у одабраним под-секторима и ланцима вриједности. ПП-и ће такође уоквирити потребе партнера у погледу развоја капацитета и улагања од чега ће дио ријешити јавна (пројектна) средства. Веома сиромашни и сиромашни пољопривредни произвођачи, жене и млади ће бити успјешно увезани у конкурентне и профитабилне ланце вриједности.

Током 2018. године, радило се на успостављању Кластерских платформи (Компонента 1) као форума за лобирање и унапређење положаја пољопривредника и пласмана њихових производа на тржишту, њихових организација-удружења и задруга, као и тржишних интегратора/откупљивача у под-секторима воћа, поврћа и љековитог биља и шумских плодова. Програм примјењује приступ пословних планова чија ће се реализација одвијати од прољећа 2019. (набавка почетних пакета за прољетну сјетву и опреме).

Пројекат развоја пољопривреде и руралног предузетништва (*Rural Enterprise and Agricultural Development Project – READP*) дизајниран је 2017. године и тренутно је у фази преговора и припреме за потписивање.

5.10. Развојни програм Уједињених нација - UNDP

Активности Развојног програма Уједињених нација у Босни и Херцеговини (UNDP BiH) базирани су на Оквиру развојне помоћи Уједињених нација у БиХ које је усвојио Савјет министара БиХ и на Циљевима одрживог развоја (*Sustainable Development Goals - SDG*). Кроз своје дјеловање UNDP BiH суфинансира и имплементира програме и пројекте у више сектора укључујући и секторе пољопривреде, прехранбене индустрије те руралног развоја, те на тај начин доприноси унапређењу животног стандарда грађана БиХ.

Током 2018. године, слједећи пројекти су допринијели развоју пољопривредног и прехранбеног сектора у БиХ:

Пројекат Конкурентност и иновације – Локалне стратегије развоја (EU4Business) из IPA 2016 који је описан у секцији 5.1.2. овог Извјештаја.

Пројекат Локални интегрисани развој (ЛИР) који има за циљ допринијети унапређењу животног стандарда за више од 100.000 становника у БиХ, те кроз сарадњу с домаћим властима ради на успостављању механизма и ресурса потребних за социјални и економски развој БиХ. Пројекат је вриједности 6,6 милиона ЕУР-а и примарно га финансира Европска унија. Током трогодишњег провођења, пројекат дјелује у оквиру три међусобно повезане компоненте: i) побољшање капацитета локалних власти за бољу јавну управу, ii) унапређење услуга путем изградње боље инфраструктуре, и iii) стварање више прилика за генерисање прихода за грађане.

Током 2018. године, у оквиру пројекта ЛИР проведен је програм за развој предузетништва у пољопривреди и производњи хране (Agro-Food Start-up). Циљ ове активности је мотивисање, посебно младих предузетника, стварање нових прерађивачких капацитета, повећање нивоа прераде пољопривредних производа и додавање нове вриједности. Као резултат наведених активности, оспособљено је 14 предузетника у пољопривреди који су се почели бавити прерадом пољопривредних производа на комерцијалној основи.

Поред програма за развој предузетништва у пољопривреди, Пројекат ЛИР је такође подржао и јачање примарне пољопривредне производње кроз подршку подизању нових насада, подизање нивоа агротехничког знања код пољопривредних произвођача кроз савјетодавне услуге те унапређење агротехничких услова кроз инвестиције у протуградне системе на дугогодишњим насадима.

У 2018. години завршено је провођење друге фазе Пројекта развоја и сарадње у регији Бирач (BIRAC), заједничка иницијатива UNDP-а, UNICEF-а и UNHCR-а кроз коју је пружена развојна подршка општинама у регији Бирач, као и подстакнута међуопштинска и регионална сарадња у циљу подршке партнерском приступу. Пројекат већим дијелом финансира Влада Краљевине Холандије у укупном износу од преко 4,7 милиона ЕУР-а. Током тог периода успостављена је Локална акциона група (ЛАГ) која укључује представнике јавног, приватног и невладиног сектора.

5.11. Стална радна група за регионални рурални развој земаља југоисточне Европе (SWG RRD)

Стална радна група за регионални рурални развој земаља југоисточне Европе (*Regional Rural Development Standing Working Group in South Eastern Europe – SWG RRD*) је регионална међународна међувладина организација чији су чланови министарства пољопривреде земаља југоисточне Европе и представља важан институционални оквир за сарадњу у области политике пољопривреде и руралног развоја. Главни циљ SWG групе је успостављање сарадње и дугорочно стабилних веза између креатора политика и истраживачких институција као и појединачних истраживача који се баве анализом пољопривредних политика и њиховог утицаја на пољопривредни сектор и рурални развој у југоисточној Европи.

У наведеној организацији, Босну и Херцеговину представљају министри Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске и Федералног министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства и именовани делегати и релевантни службеници тих институција.

Имплементација иницијатива и циљева у 2018. години је базирана је на SWG Стратешком и оперативном плану за период 2016-2020 (*SWG Strategic and Operational Plan – SOP for the midterm period 2016-2020*), те су у 2018. години имплементирани и завршени следећи пројекти:

- „Рурални развој кроз интегрисано управљање шумама и водним ресурсима у земљама југоисточне Европе (LEIWW)“, Компонента: Очување агро-биодиверзитета у земљама југоисточне Европе: октобар 2015 - август 2018; GIZ
- „Рурални развој кроз интегрисано управљање шумама и водним ресурсима у земљама југоисточне Европе (LEIWW): Компонента: Квалификација, реинтеграција и (само) запошљавање из руралне перспективе“, јули 2017 – август 2018; GIZ
- „Регионална сарадња и умрежавање у подручју пољопривреде, руралног и привредног развоја прекограничних подручја“, децембар 2017 – децембар 2018; ЕК
- „Развој тржишта земљишта и приступ малих фарми земљишту у пред-приступним земљама“ (LMSF-AC) новембар 2017 – септембар 2018; ЕК JRC IPTS

- „Развој пољопривредне политике и процес приближавања ЕУ у земљама западног Балкана (APDAP-WB)” децембар 2017 – септембар 2018; ЕС JRC IPTS

Пројекти регионалног карактера који су започети у 2018. години су:

- „Подршка привредној диверзификацији руралних подручја у југоисточној Европи“ (SEDRA), септембар 2018 - јуни 2021; GIZ
- „Олакшавање размјене путем савјета о усклађеним прописима о вину у свим земљама западног Балкана” новембар 2018 - октобар 2021, којег финансира Федерално министарство прехране и пољопривреде Савезне Републике Њемачке (BMEL)
- „Програм за изградњу капацитета за савјетодавне услуге на западном Балкану за подршку учествовању у IPARD позивима” март 2019 - април 2020; Централноевропска иницијатива (CEI)

Током претходне године, у организацији Сталне радне групе за регионални рурални развој, редован годишњи Форум пољопривредне политике је одржан од 17. до 18. октобра 2018. године на Јахорини, у сарадњи са Министарством, гдје је усвојена Јахоринска Агенда. Осим Форума, 15. новембра 2018. године одржан је и годишњи радни састанак министара пољопривреде југоисточне Европе у Струги, Република Сјеверна Македонија, гдје је представљена Јахоринска Агенда и усвојена је Струга Декларација 2018: „Регионална сарадња за одрживи раст и економски просперитет у југоисточној Европи“. Ово је пружило изузетну платформу за ширење пројектних резултата и научених лекција, као и за подизање свијести доносиоца одлука и шире јавности на најефикаснији начин.

6. Препоруке и запажања

Генерална препорука за донаторе којима је у фокусу Босна и Херцеговина и сектор пољопривреде и руралног развоја би била да своје активности усмјере, прије свега, на помоћ у испуњавању приоритета који су дефинисани стратешким документима у овој области (како је напријед наведено) као и приоритета и препорука Европске комисије, а све у контексту испуњавања обавеза из Споразума о стабилизацији и придруживању између Босне и Херцеговине и Европске уније.

6.1. Препоруке Европске комисије

Најважније препоруке ЕК за БиХ са састанка Пододбора за пољопривреду и рибарство који је одржан 25.10. 2018. године односиле су се на:

- Јачање трговинске статистике за пољопривредне и рибарске производе с режимом ЕУ;
- Даље јачање административних капацитета и ресурса с циљем боље припремљености и постепеног приближавања Заједничкој пољопривредној политици (ЗПП) ЕУ;
- Осигурање заједничког координисаног и кохерентног провођења СПРП, кроз циљано кориштење очекиваних средстава у складу с главним начелима ЗПП-а, као и учинковит и редован мониторинг и извјештавање на свим нивоима.
- Постизање договора о правном оквиру за провођење пољопривредног пописа;
- Усклађивање законодавства о вину и органској производњи са ЕУ законодавством као и законодавства у подручју заштите националних географских ознака;
- Остварити напредак у успостављању и унапређивању пољопривредних информационих система, осигуравајући њихово усклађивање на нивоу цијеле државе;
- У области рибарства покренути активности на изради стратешког документа и акционог плана о рибарству и настојати ускладити своје законодавство с *acquis*-ем у подручју рибарства и аквакултуре, те ојачати БХ административне капацитете у овој области;
- Ојачати напоре на усклађивању с *acquis*-ем и побољшати и институционалне капацитете (посебно фитосанитарних инспекција и лабораторија); изградити и одржавати поуздан и одржив систем за побољшање контроле болести животиња у области безбједности хране укључујући ветеринарска и фитосанитарна питања и сл.

Посебно је наглашена важност усклађености ентитетских закона са законима на државном нивоу.

6.2. Препоруке са састанка информисања донатора 2018. године

На једанаестом састанку информисања донатора у сектору пољопривреде, прехране и руралног развоја, који је одржан у мају 2018. године, истакнути су приоритетни правци дјеловања донатора и кредитора за сектор пољопривреде, прехране и руралног развоја у наредном периоду који ће помоћи Босни и Херцеговини у спровођењу реформи и испуњавању критеријума за ЕУ чланство:

1. Подршка имплементацији приоритета – стратешких циљева Стратешког плана руралног развоја Босне и Херцеговине (2018-2021) - Оквирни документ.
2. Интензивирање сарадње између Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, као координирајуће институције у сектору пољопривреде и руралног развоја, и донатора у циљу избјегавања преклапања и дуплирања међународне помоћи.
3. Јачање капацитета надлежних институција свих нивоа власти за стратешко планирање, аналитику, праћење учинка политика у сектору, координацију донатора, те израде легислативе у складу са *acquis*-ом.

6.3. Запажања

Након усвајања Стратешког плана руралног развоја БиХ (2018-2021) – оквирни документ, током 2018. године је отворена могућност програмирања за област пољопривреде чиме је заустављен неповољан тренд губљења претприступних средстава намијењених пољопривреди и развоју руралних подручја, која је трајала од почетка IPA II пакета, тј. од 2014. године, практично од самог успостављања фонда.

Због веома захтијевних обавеза које чекају пољопривреду током цијелог претприступног периода, наредни кораци у координацији донаторске подршке сектору пољопривреде и руралног развоја, требају бити усмјерени и у правцу побољшања административних капацитета и ојачавања људских ресурса, ради што боље припремљености постепеног преузимања и усклађивања са Заједничком пољопривредном политиком Европске уније (ЗПП), укључујући и изнајавење модела IPARD имплементацијске структуре и њеног успостављања како би средства из наредног IPA III програма у периоду 2021-2027. године била доступна сектору пољопривреде и развоју руралних подручја. Ово је веома важно нагласити, јер је изостанак кориштења IPARD средстава из Инструмента за пред-приступну помоћ Европске уније у сектору пољопривреде већ оставио видљив траг. Због изостанка техничке помоћи, недовољно су изграђени институционални капацитети у пољопривредном сектору на свим нивоима власти у БиХ, а поред отежане могућности за праћење промјена у законодавству ЕУ, без техничке подршке губи се и мрежа сарадње, како са земљама ЕУ тако и земљама из регије, које убрзаним темпом преузимају прописе и успостављају потребне структуре једној од најзахтјевнијих области европског законодавства (поглавље 11).

Примјеном мјера Заједничке пољопривредне политике у земљама ЕУ, нарочита пажња се поклања обнови и развоју руралних подручја, очувању културног блага и традиционалних вриједности. Значајна средства су издвојена за подршке руралном развоју, укључујући подршку развоја сеоског туризма, обнову традиционалних заната, побољшање инфраструктуре, као и промоцију аутохтоних пољопривредних производа. Неиспуњавање услова за кориштење техничке помоћи Европске уније у сектору пољопривреде и прераде пољопривредних производа за посљедицу има пад конкурентности пољопривредног сектора, те отежан извоз пољопривредних производа.

Имајући у виду да је усвојен цијелодржавни стратешки документ за сектор пољопривреде и руралног развоја, и на основу тога програмирана подршка из фонда IPA II даје реалну наду да ће Босна и Херцеговина у наредном периоду успјети да изврши потребне реформе, успостави и ојача потребне институционалне структуре и прилагоди своју пољопривреду захтјевима ЕУ тржишта.

Полazeћи од напријед наведеног, предлаже се Савјету министара Босне и Херцеговине да, након разматрања Извјештаја о међународној помоћи за сектор пољопривреде, прехране и руралног развоја 2018. у Босни и Херцеговини, донесе следеће

Закључке:

1. Усваја се Извјештај о међународној помоћи за сектор пољопривреде, прехране и руралног развоја 2018. у Босни и Херцеговини.
2. Задужује се Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине да, у сарадњи са члановима Радне групе за планирање и координацију међународне помоћи у сектору пољопривреде, прехране и руралног развоја у Босни и Херцеговини, настави са активностима планирања и координације међународне помоћи у наведеној области.

7. Прилози

Прилог 1.

КОРИШТЕЊЕ ТАИЕХ ИНСТРУМЕНТА ТЕХНИЧКЕ ПОМОЋИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ У 2018. ГОДИНИ

У току 2018. године у Босни и Херцеговини је организовано и одржано више активности у оквиру ТАИЕХ инструмента. Представници институција Босне и Херцеговине надлежних за поглавља 11,12 и 13 *acquis*-а, су током 2018. године, организовали су и учествовали у пет експертских мисија, петнаест радионица и три студијске посјете земљама Европске уније.

- Пољопривреда, рурални развој и рибарство
  - Радионица: Практична искуства од претприступног периода до стицања чланства у сектору пољопривреде, 26 – 27. фебруар 2018, Теслић
  - Експертска мисија: Панели за органолептичку анализу маслиновог уља, Мостар, Житомилићи, 12 – 16. март 2018, Љубушки
  - Студијска посјета: Заштита географских ознака (PGI), Заштита ознака поријекла (PDO) и традиционалних ознака заштићеног поријекла (TSG) за храну, 12 - 16. 11. 2018. године, Болоња, Фиренца, Рим, Парма, Република Италија
  - Радионица: Функционисање Базе рачуноводствених података на фарми (Farm Accountancy Data Network - FADN) 24 - 25. 5. 2018. године, Сарајево
  - Вишекорисничка радионица: Могућности за мале фармере на западном Балкану и Турској, 25 - 26. 4. 2018. године, Клуј-Напока, Румунија
  - Вишекорисничка радионица: Сектор руралног туризма у контексту IPARD-а, 25-26. 9. 2018.године, Чанакале, Република Турска

- Безбиједност хране и фитосанитарна политика
  - Експертска мисија: Управљање ризиком и процјена у области безбиједности хране, 12-16.02.2018. године, Бања Лука
  - Радионица: Заштита биљних сорти и права оплемењивача биљака, 05-06.3.2018. године, Бања Лука
  - Вишекорисничка радионица: Управљање здрављем животиња, 08- 09.3.2018. године, Софија, Република Бугарска
  - Експертска мисија: Побољшање административне способности за процјену досијеа за средства за заштиту биља, 13-15.3.2018. године, Сарајево
  - Експертска мисија: Идентификација, регистрација и контрола кретања животиња, 26-27.3.2018. године, Бања Лука
  - Радионица: Контрола производа за заштиту биља након регистрације у оквиру интегрисаног управљања штеточинама, 26-27.3.2018. године, Сарајево
  - Студијска посјета: Регистрација сорти воћа и винове лозе, 16-20.4.2018.године, Равена, Конеглијано, Рим, Република Италија
  - Радионица: Карантински режим за увоз са посебним фокусом на садни материјал и цитрусе, 25-26.4.2018. године, Бања Лука
  - Вишекорисничка радионица: Бјеснило, 13-14.6.2018. године, Укле, Белгија
  - Радионица: Производња овчјег и козјег меса, 16-17.7.2018. године, Теслић

- Вишекорисничка радионица: Службене мјере надзора и контроле болести Dogée фитоплазме винове лозе, 11-13.9.2018. године, Подгорица, Црна Гора
- Студијска посјета: Карантински режим за увоз садног материјала и цитруса, 17-20.9.2018. године, Коринт, Атина, Грчка
- Радионица: Припрема званичних контролних планова на основу анализе ризика, 27-28.9.2018. године, Бања Лука
- Радионица: Производи за заштиту биља и вођење евиденције, 11-12.12.2018. године, Сарајево
- Радионица: Имплементација хигијенског пакета, 18-19.12.2018. године, Мостар
- Рибарство
  - Експертска мисија: Прикупљање података у рибарству, 22-26.01.2018. године, Сарајево
  - Вишекорисничка радионица: Имплементација Малтешке MedFish4ever Декларације, 23-24.5.2018. године, Тирана, Албанија

BTSF 2018 - БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

У оквиру тренинга „Боља обука за сигурнију храну“ (*Better Training for Safer Food - BTSF*) у организацији Европске комисије представници Босне и Херцеговине су учествовали на следећим догађајима:

- Безбједност хране
  - Законодавство ЕУ о храни за животиње, 22–26.1.2018. године, Валенсија, Шпанија
  - ЕУ правила о хигијени и аудит НАССР, 13 – 15.3.2018. године, Порто, Португал
  - Антимикробна резистенција, 19-22.3.2018. године, Загреб, Хрватска
  - Антимикробна резистенција, 28– 31.5.2018. године, Мадрид, Шпанија
  - Микробиолошки критеријуми, 3 – 6.7.2018. године, Брисел, Белгија
  - Хигијена хране и флексибилност, 12-16.11.2018. године, Торино, Италија
  - Антимикробна резистенција, 12 – 15.11.2018. године, Софија, Бугарска
  - Болести које се преносе храном, 20- 23.11.2018. године, Барселона, Шпанија
  - Микробиолошки критеријуми и зоонозе“, 27-30.11.2018. године, Венеција, Италија
  - Системи аудита и интерног аудита“, 26-30.11.2018 , Барселона, Шпанија.
- Ветеринарска област
  - Контрола нуспроизвода животињског поријекла на граничним ветеринарским прелазима - Париз, Француска, март 2018.године
  - Управљање болестима које се преносе храном - Рига, Латвија, април 2018. године
  - Добробит животиња за вријеме транспорта - Познан, Пољска, мај 2018. године
  - Добробит у узгоју свиња - Малмо, Шведска, мај 2018. године
  - Добробит животиња за вријеме клања и усмрћивања - Солун, Грчка, октобар 2018. године
  - Некомерцијално кретање паса и мачака - Атина, Грчка, октобар 2018. године
  - Добробит животиња код перади које се држе за производњу меса - Малмо, Шведска, новембар 2018. године
  - НАССР - Амстердам, Холандија, новембар 2018. године
  - Некомерцијално кретање паса и мачака - Малага, Шпанија, новембар 2018. године
- Фитосанитарна област
  - ТК 11 Обука за инспекцију и калибрирање опреме за примјену пестицида у професионалној употреби, 10-13.4.2018. године, Барселона, Шпанија
  - Надзор и управљање код избијања епидемије – хортикултура, 28.5-01.6.2018. године, Бари, Италија,
  - ТК 10: Дрвни амбалажни материјал, 07-10.5. и 03-06.9.2018. године, Талин, Естонија,
  - Анкете о здрављу биљака - нове сесије 2018, 12-15.11.2018.године, Бари, Италија

ЛИСТА ПРОЈЕКТА У ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ, ПРЕХРАНЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ У 2018. ГОДИНИ

	Назив пројекта	Финансирање - суфинансирање	Период	Вриједност (ЕУР)
1.	Пројекат развоја руралног пословања (RBDP)	IFAD, кредит	2014-2019.	26.700.000
2.	Програм развоја руралне конкурентности (RCDP)	IFAD, кредит	2017-2022. 2020-2025.	54.290.000
3.	Пројекат развоја наводњавања (IDP)	WB, кредит	2013-2019.	28.620.000
4.	Пројекат хитног опоравка од поплава (FERP)	WB, кредит	2014-2018.	88.327.000
5.	Конкурентност и иновације: Локалне развојне стратегије	ЕУ	2018-2022.	16.100.000
6.	ИРА 2012 „Техничка помоћ у области управљања нуспроизводима животињског поријекла и животињским отпадом у БиХ“	ЕУ	2016-2018.	1.670.000
7.	ЕУ подршка за набавку и дистрибуцију мамаца са вакцином против бјеснила за акције вакцинисања за јесен 2017. и прољеће 2018. године у БиХ	ЕУ	2017-2018.	1.090.000
8.	Техничка помоћ у координацији програма контроле и искорјењивања болести животиња у БиХ - Фаза III	ЕУ	2017-2019.	590.000
9.	Локални интегрисани развој (ЛИР)	ЕУ/UNDP	2016-2019.	6.600.000
10.	Набавка вакцина против болести квргаве коже	Краљевина Шведска	2016-2018.	273.000
11.	Пројекат локални интегрисани развој (ЛИР)	UNDP/Швајцарска	2017-2021.	7.470.000
12.	Пројекат развоја и сарадње у регији Бирач (BIRAC) Фазе I и II	Холандија/UNDP/општине	2013-2018.	4.720.000
13.	USAID/Sweden FARMA II	USAID/Шведска	2016-2021.	15.973.000
14.	Партнерство за развој агробизниса	USAID/приватни сектор	2015-2020.	373.190
15.	Пилот акције за пољопривредни развој и ревитализацију територије у БиХ – III фаза	Република Италија	2017-2018.	280.000
16.	Јачање фитосанитарних стандарда у Босни и Херцеговини у складу са ЕУ	Република Италија	2017-2018.	150.000
17.	Пројекат за изградњу повјерења кроз рурални развој	Јапан/JICA	2014-2022.	700.000
18.	Унапређење система безбиједности хране у Босни и Херцеговини са компонентама - Подршка успостављању функционалног система контроле пестицида и ђубрива, те интегралне заштите биља - Подршка успостављању система службеног узорковања за салмонелу - Подршка успостављању пилот система за контролу адитива у храни	Р. Чешка/CzDA	2017-2019.	2.000.000
19.	Повећање прихода угрожених породица путем интензивне хортикултуре на подручју општине Тешањ	Р. Чешка/CzDA	2016 – 2018.	398.922
20.	Подршка традиционалној производњи Ливањског сира	Р. Чешка/CzDA	2015-2018.	396.667
21.	Повећање квалитета и квантитета млијека у Брчко Дистрикту	Р. Чешка/CzDA	2016-2018.	487.733
22.	Подршка припремама за планирање и провођење пилот пројекта руралног развоја у заједници на подручју Ливна (Кантон 10)	FAO/Мађарска	2016-2018.	460.000

